

ODŮVODNĚNÍ

vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ve znění pozdějších předpisů

I. OBECNÁ ČÁST

A) Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (malá RIA)

1. Důvod předložení

Předkládaný návrh byl vypracován zejména za účelem vytvořit podmínky pro udržení bezpečnosti a posílení odolnosti tuzemských úvěrových institucí.

1.1 Název

Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „vyhláška“).

1.2 Identifikace problému, cílů, kterých má být dosaženo a rizik spojených s nečinností

Vyhláška č. 123/2007 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je prováděcím právním předpisem k zákonu o bankách, zákonu o spořitelních a úvěrních družstvech a zákonu o podnikání na kapitálovém trhu a obsahuje tzv. pravidla obezřetnosti pro výkon činnosti vztahující se na banky, spořitelni a úvěrní družstva, obchodníky s cennými papíry a částečně investiční zprostředkovatele.

Cílem vyhlášky je především vytvořit podmínky pro udržení bezpečnosti a posílení odolnosti sektoru úvěrových institucí, především pak tuzemských bank, a to v reakci na současný vývoj na evropských finančních trzích a možný vznik krizové situace, jejichž charakteristickým znakem je zvýšená míra úvěrového rizika a z toho následně pramenící nárůst vzájemné nedůvěry mezi jednotlivými finančními institucemi. Tato nedůvěra má v konečném důsledku dopady do reálné ekonomiky, neboť se nejčastěji projevuje v omezené dostupnosti finančních zdrojů pro ekonomické subjekty a navíc ještě ve zvýšených nákladech těchto subjektů v podobě rizikových přírůžek k základním úrokovým sazbám.

Nevydání podrobné právní úpravy by znamenalo nepokrytí možných rizik spojených s výše uvedenými skutečnostmi. Tato možná rizika rozhodně nelze opomenout, a proto je adekvátně žádoucí přijmout legislativní opatření, která by zajišťovala jejich minimalizaci. Případné negativní důsledky spojené s nečinností by mohly mít dopad jak na dosavadní bezpečnost a odolnost sektoru úvěrových institucí, tak na finanční stabilitu a tuzemskou ekonomiku jako celek.

2. Návrh variant řešení

2.1 Návrh možných řešení včetně varianty „nulové“

Tzv. „nulová varianta“ je teoreticky proveditelná, neboť nová úprava především spočívá v doplnění nebo podrobnějším vymezení některých kvalitativních požadavků vyplývajících z platných norem pro obezřetné podnikání bank, družstevních záložen a obchodníků

s cennými papíry. S ohledem na povahu navrhovaných opatření by z regulačního hlediska nebylo také účelné zpracovávat více návrhů řešení.

2.2 Dotčené subjekty

Osobní působnost vyhlášky se vztahuje na tuzemské banky a družstevní záložny a částečně také na tuzemské obchodníky s cennými papíry.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

3.1 Identifikace nákladů a přínosů

Vyhláška nebude mít dopad na fungování hospodářské soutěže, resp. na konkurenceschopnost dotčených osob v rámci EHP. Nicméně některé ze zaváděných požadavků mohou v jednotlivých případech znamenat dílčí omezení vykonávaných činností, a to co do množství nebo výše příslušných obchodů. Z pohledu bezpečnosti a odolnosti systému a finanční stability v ČR se však jedná o velmi potřebná omezení.

Dopady na konkurenceschopnost v porovnání s osobami vykonávajícími obdobnou činnost mimo EHP nebyly předmětem provedeného hodnocení, neboť tato skutečnost není relevantní pro účely sledované vydáním vyhlášky.

Vyhláška nemá dopady na:

- a) státní rozpočet nebo ostatní veřejné rozpočty,
- b) sociální oblast,
- c) ochranu životního prostředí a
- d) rovnost mužů a žen.

V oblasti řízení rizik nelze vyloučit, že si nová právní úprava vyžádá vynaložení určitých nákladů spojených s její implementací v rámci řídicího a kontrolního systému instituce. Avšak s ohledem na zájem posílit a udržovat stabilitu a bezpečnost institucí by se jednalo o vysoce účelné náklady.

3.2 Konzultace

S ohledem na stupeň potřeby vydat novou právní úpravu v co nejkratší lhůtě nebyla vyhláška předložena ke konzultaci obvyklým připomínkovým místům. Nicméně příslušné zájmové organizace byly informovány alespoň o nejdůležitějším bodě připravovaných změn. K celému návrhu vyhlášky mají možnost se vyjádřit v připomínkovém řízení, které je uskutečněno souběžně s meziresortním připomínkovým řízením.

4. Návrh řešení

4.1 Zhodnocení variant a výběr nejvhodnějšího řešení

Vzhledem k možným rizikům uvedeným výše by nebylo žádoucí přistoupit na tzv. nulovou variantu. S ohledem na povahu navrhovaných opatření by z regulačního hlediska nebylo také účelné zpracovávat více návrhů řešení.

4.2 Implementace a vynucování

Implementace vyhlášky nevyžaduje zásadní změny v činnosti dotčených subjektů ani České národní banky při výkonu dohledu. V jednotlivých případech však nemusí být dopady implementace zcela nevýznamné.

Předkládaný návrh neobsahuje řešení, které by představovalo zvýšené riziko z hlediska proveditelnosti a vynutitelnosti. Respektování navrhované úpravy je zajištěno podle povahy věci prostředky pro výkon dohledu.

4.3 Přezkum účinnosti

Nabytí účinnosti vyhlášky se stanovuje s ohledem na potřebu udržet bezpečnost a posílit odolnost tuzemských úvěrových institucí a obchodníků s cennými papíry.

4.4 Kontakty a prohlášení schválení hodnocení dopadů

Česká národní banka

Jitka Svobodová

Sekce regulace a mezinárodní spolupráce na finančním trhu

Tel.: 224 412 383

E-mail: jitka2351.svobodova@cnb.cz

B) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy se zákonem, k jehož provedení je navržena, včetně souladu se zákonným zmocněním k jejímu vydání, s právem Evropské unie a mezinárodními smlouvami

Vyhláška je vydávána na základě a v mezích zmocnění podle § 8b odst. 5, § 15 a § 24 odst. 1 zákona o bankách, § 7a odst. 5, § 11 odst. 3 a § 27 odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech a § 9c písm. d) zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

Vyhláška je také v souladu s ústavním pořádkem České republiky i s příslušnými předpisy práva EU, tj. se směrnicí 2006/48/ES (ve znění novel) a směrnicí 2006/49/ES (ve znění novel), a mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána a jež se vztahují na danou oblast.

II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K článku I

K bodu 1

Vyhláška přehodnocuje využití (národní) diskrece týkající se limitů angažovanosti, neboť v návaznosti na pokračující nepříznivý vývoj na evropských finančních trzích a možný vznik krizové situace lze vnímat tlak na zvyšování angažovanosti tuzemských bank, zejména vůči zahraničním mateřským institucím. Výše hodnoty expozice vylučovaná z celkového limitu angažovanosti instituce vůči zahraniční mateřské instituci nebo sesterské instituci (bance nebo obchodníkovi s cennými papíry) se snižuje ze 75 % na 50 %.

K bodu 2

Doplňují se kvalitativní požadavky na zajištění pro účely stanovení ztráty ze znehodnocení. Povinná osoba má tyto požadavky naplňovat v rámci řízení úvěrového rizika, neboť již podle platné právní úpravy jsou stanoveny požadavky na uznatelné zajištění pro účely kapitálové přiměřenosti a angažovanosti. U těchto pravidel obezřetnosti je však ještě stanoven výčet uznatelného zajištění. V současnosti vyplývají příslušné kvalitativní požadavky pro účely vyčíslení ztráty ze selhání z vyhlášky jen implicitně. Doplněním kvalitativních požadavků na zajištění se tak výslovně stanovuje, že i pro účely vyčíslení ztráty ze znehodnocení aktiv se požaduje uplatňovat konzistentní přístup s pravidly pro kapitálovou přiměřenost a angažovanost. Je tak zcela logické, že kvalitativní požadavky na zajištění pro účely stanovení ztrát ze

znehodnocení by se neměly lišit od kvalitativních požadavků na zajištění pro účely technik snižování úvěrového rizika. Bez adekvátně nastaveného systému oceňování expozice, včetně správně vyčíslených ztrát ze znehodnocení, totiž nelze splnit požadavek na řádné a obezřetné řízení úvěrového rizika.

Konkrétně se požaduje:

- a) právní účinnost a vymahatelnost zajištění ve všech příslušných právních rádech – jedná se o přirozený požadavek, neboť v případě právní neúčinnosti a nevymahatelnosti nelze hovořit o zajištění,
- b) řízení rizik odpovídajícím způsobem – jedná se také o přirozený požadavek související s tím, že se hodnota i kvalita zajištění může v čase změnit; dostatečné zajištění pohledávky pouze při prvotním zaúčtování nelze považovat za vyhovující; zajištění musí být kontinuálně řízeno,
- c) plné posuzování úvěrového rizika spojeného s pohledávkou bez ohledu na zajištění – zajištění je vždy podpůrné povahy, a k plnění z něj dochází až poté, co dlužník není schopen generovat dostatečné finanční zdroje pro úhradu dluhu, proto je třeba průběžně posuzovat úvěrové riziko bez ohledu na zajištění,
- d) kolaterál musí být v přiměřené době zpeněžitelný (dostatečně likvidní) alespoň v hodnotě, v jaké je toto snížení zohledněno při výpočtu ztráty ze znehodnocení – zajištění s velice nestabilní hodnotou nemůže řádně plnit svou funkci,
- e) věřitel musí mít reálné oprávnění (možnost) uspokojit svou pohledávku v přiměřené době od okamžiku selhání nebo od výskytu jiné stanovené úvěrové události – v případě, že nelze zajištění realizovat v přiměřené době, neplní zajištění svou funkci,
- f) stupeň korelace mezi hodnotou kolaterálu a úvěrovou kvalitou dlužníka nesmí být významný – v opačném případě mají finanční problémy dlužníka přímý dopad na snížení hodnoty zajištění a toto opět neplní svou funkci,
- g) osoba poskytující osobní zajištění musí být dostatečně důvěryhodná s spolehlivá – zajištění poskytnuté nedůvěryhodnou osobou neplní svou funkci,
- h) úvěrová instituce musí stanovit a uplatňovat jednoznačná kritéria ohledně způsobilosti poskytovatelů osobního zajištění; kromě výše uvedených kritérií musí úvěrová instituce uplatňovat také další kritéria na osoby poskytující zajištění.

K bodu 3

Ustanovením § 215a se doplňuje požadavek informovat bez zbytečného odkladu Českou národní banku o sjednání transakce, jež spočívá v převodu úvěrového rizika od osoby ze skupiny, a to prostřednictvím tzv. významné transakce. Cílem demonstrativního výčtu uvedeného v odstavci 2 je stanovit další věcné znaky transakcí vymezených obecným způsobem v odstavci 1, jež by měly povinným osobám pomoci identifikovat významné transakce, na než se vztahuje informační povinnost vůči ČNB. Z uvedeného proto vyplývá, že informační povinnost se nevztahuje na všechny významné transakce.

Záměrem nové úpravy v § 215a je, aby se ustanovení týkalo jen případů, kdy je povinná osoba druhotným nabyvatelem úvěrového rizika z transakce, tj. na základě jeho převodu, od osoby ve skupině. Spolu s hodnotou transakce je přitom relevantní jen její věcná podstata a nikoli osoba, jež je zdrojem převáděného úvěrového rizika. Sdělování těchto informací je důležité pro řádný výkon dohledu, především pak v jeho preventivní funkci. A naopak, informační povinnost se nevztahuje na případy, kdy je povinná osoba prvotním nabyvatelem úvěrového rizika, např. když poskytuje úvěr, umísťuje vklad, nakupuje dluhové CP apod., bez ohledu na osobu, která je zdrojem úvěrového rizika, jemuž je vystavena povinná osoba.

Další informační požadavek se týká učinění úkonu směřujícího k provedení tzv. strukturální změny (§ 215b). Výčet transakcí má povinné osobě posloužit pro upřesnění, na jaké typy transakcí se tato povinnost vztahuje. Tento výčet je taxativní.

Doplnění povinnosti sdělit očekávané nabytí úvěrového rizika od vybraných osob nebo očekávané provedení strukturální změny přispěje k efektivnímu výkonu dohledu, neboť Česká národní banka takto získá podnět pro zahájení komunikace s povinnou osobou ohledně připravenosti řídicího a kontrolního systému této osoby, zejména systému řízení rizik, na dopady těchto transakcí a změn.

K bodům 4 až 9

Stávající část 1 přílohy č. 1 stanovuje některé kvalitativní požadavky na řízení úvěrového rizika a člení je do dvou bloků.

Písmeno A. obsahuje obecné požadavky, kterými se transponují kvalitativní pravidla pro řízení úvěrového rizika podle směrnice 2006/48/ES, která platí pro banky, družstevní záložny a obchodníky s cennými papíry.

Písmeno B. je tuzemskou úpravou podrobnějších požadavků na řízení úvěrového rizika bankami a družstevními záložnami, pro které je úvěrové riziko nejvýznamnějším podstupovaným rizikem.

K bodu 4

Nadpis bodu I se mění tak, aby bylo zcela zřejmé, že požadavky se týkají veškerých obchodů banky nebo družstevní záložny, se kterými je nebo by mohlo být spojeno úvěrové riziko.

K bodu 5

Doplňuje se výslovná povinnost banky nebo družstevní záložny zajistit si dostatečné informace pro posouzení finanční a ekonomické situace protistrany i v případě spoluúčasti na úvěrovém riziku, strukturovaných produktů a podobných komplexnějších nebo sofistikovanějších obchodů.

K bodu 6

Z důvodu dalšího posílení bezpečnosti a stability bank a družstevních záložen se do části 1 písmena B. doplňují další kvalitativní požadavky na řízení úvěrového rizika. Konkrétně se jedná o výslovnou povinnost zhodnotit vybrané aspekty obchodu v takovém časovém horizontu, který zohledňuje splatnost expozice. Přitom se stanovují nové povinně posuzované aspekty, anebo se rozšiřuje obsahové vymezení těch stávajících. Například se jedná o novou povinnost posoudit a zohlednit makroekonomické podmínky ve státě sídla protistrany včetně fázi hospodářského cyklu, rozhodné právo, které se uplatní na obchod, míra vlastních zdrojů protistrany použitých na nabytí úvěrem částečně financovaného aktiva, poměr hodnoty expozice k volným peněžním tokům (příjmům) protistrany (LTI) a poměr hodnoty expozice k hodnotě případně použitého majetkového zajištění (LTV). Vyhláška však ponechává odpovídající prostor pro zohlednění konkrétních podmínek daného obchodu a nestanoví jednotné kvantitativní hodnoty těchto parametrů.

K bodu 7

Dále se stanovuje, že dlužník musí být schopen primárně generovat splátky dluhu z vlastních zdrojů, resp. že při posuzování (bonity) protistrany nemůže být považováno za alternativní zdroj splácení expozice například její krytí zdroji mateřské společnosti nebo jiné osoby ve skupině, či případný prodej zajištění.

K bodu 8

Zároveň se provádí dílčí harmonizační úpravy textu, např. pokud jde o nahrazení slov „povinná osoba“ slovy „banka nebo družstevní záložna“, neboť požadavky písmena B. se aplikují jen na banky a družstevní záložny.

K bodu 9

V souladu s obecnými ustanoveními upravujícími předpoklady řádné správy a řízení se doplňuje situace, kdy představenstvo delegovalo svou pravomoc stanovit soustavu limitů na rizika na jím určený útvar (výbor).

K článku II

Nabytí účinnosti vyhlášky se stanovuje s ohledem na potřebu posílit bez zbytečného odkladu a následně udržovat finanční stabilitu a bezpečnost systému.